

คำสาปแช่งในวรรณคดีไทย*

Curse Words in Thai Literature

ปฏิพันธ์ อุทยานกุล¹

วรวรรณ ศรียาภัย² บุญยงค์ เกศเทศ³ พรสวรรค์ สุวรรณธาดา⁴

¹ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

³รองศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง "คำสาปแช่งในวรรณคดีไทย" สาขาวิชาภาษาไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย และค้นหามิติแห่งสารัตถะที่ปรากฏในคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือคำสาปแช่งที่ปรากฏในวรรณคดีไทย 8 เรื่อง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 43 บท โดยใช้กรอบแนวคิดการประกอบสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยนั้นใช้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่องหรือเนื้อเรื่อง และการจบหรือสรุปเรื่อง กลวิธีในการประกอบสร้างคำสาปแช่งนั้นพบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำที่ใช้ประกอบคำสาปแช่งนั้นมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ เป็นคำที่ช่วยแสดงความหมายของกริยาหรือประโยคนั้นให้ชัดเจนขึ้น และทำหน้าที่สื่อความหมายว่าตัวละครมีการกระทำ มีอาการหรืออยู่ในสภาพเช่นไร ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของคำสาปแช่งนั้นพบว่ามีลักษณะเป็นภาษาเรื่องเล่า ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ มีการเริ่มต้นและการลงท้าย มีการแสดงหัวเรื่องและการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องหรือหัวเรื่องย่อย มีการเชื่อมโยงความ และมีการซ้ำ

การศึกษามิติแห่งสารัตถะของคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยนั้นพบว่า มี 2 ประเด็น คือ วิธีของการสาปแช่ง ได้แก่ มูลเหตุในการสาปแช่ง รายละเอียดของคำสาปแช่ง ผลของคำสาปแช่ง เจื่อนไขในการพ้นคำสาปแช่ง วิธีการพ้นจากคำสาปแช่ง และปัจจัยของคำสาปแช่งที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของ เรื่อง และธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ปรากฏในการสาปแช่ง ได้แก่ ระบบความคิดและจิตวิญญาณ และสภาวะเหนือโลกเหนือธรรมชาติ

คำสำคัญ : คำสาปแช่ง วรรณคดีไทย

Abstract

The objectives of this study were to investigate discourse construction of curse words in Thai literature, and to examine essence dimensions of curse words appeared in Thai literature. The data under investigation was curse words collected appeared in 43 proses from eight Thai literatures composed during Ayutthaya to King Rama VI of Rattanakosin periods. The data was analyzed based on discourse construction framework.

The findings were as follows: Discourse construction of curse words in Thai literatures composed of three parts including introduction, narrative process or content body, and ending or conclusion. Moreover, strategies in constitution of curse words employed three types of lexical items, verb, auxiliary verb, and adverb. The lexical items used in constitution of curse words held two main functions, amplifying the meaning of verb or sentence, and communicating the meaning about characters' actions, physical conditions and circumstance. Furthermore, analysis of physical appearance of curse words indicated that it emerged as narrative language comprising of four parts, beginning and ending, indicating topic and reforming topic or sub-topic, illustrating coherence, and repeating.

Dimensional essence of curse words in Thai literature covered two issues: the way of cursing such as causes in cursing, details of curse words, outcome of curse words, conditions for revoking curse words, methods for

revoking curse words, and effects of curse words in composition of the story; and also the nature of thought that appeared in curse words including thinking and spiritual system as well as those of the supernatural phenomena.

Keywords : Curse Words, Thai Literature

บทนำ

วรรณคดี คือ ผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาอันเป็นปรากฏการณ์ของสังคม และเกิดควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล วรรณคดีของสังคมใดก็จะเป็นมรดกของสังคมนั้น และในองค์กรรวม วรรณคดีก็เป็นมรดกของสังคมโลกด้วย วรรณคดีอาจแบ่งกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภท ประเภทแรกคือ วรรณคดีมุขปาฐะ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดกันมาโดยวิธีการเล่าด้วยคำพูด ต่อเมื่อมนุษย์คิดภาษาเขียนขึ้นมาได้แล้ว ก็ใช้ภาษาเขียนนั้นบันทึกวรรณคดี เรียกว่าวรรณคดีลายลักษณ์ ซึ่งเป็นวรรณคดีประเภทที่สอง วรรณคดีทั้งสองประเภทล้วนแล้วแต่มีหน้าที่ในการบันทึกและบอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา สภาพแวดล้อมของสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคสมัยนั้น ๆ

วรรณคดีไทยในยุคโบราณนิยมแต่งเนื้อเรื่องด้วยคำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์ เพราะผู้แต่งสามารถใส่คำแต่งฝีมือลายมือทางการประพันธ์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นแล้วยังสามารถเสกสร้างตัวละครต่าง ๆ ให้ออกมาโลดแล่นในโลกแห่งจินตนาการ ส่วนมากก็มักจะเป็นตัวละครในเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ คือมีทั้งตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์และสัตว์ ตัวละครเอกส่วนใหญ่ก็มักจะมีพลังความสามารถชนิดที่หาได้ยากในโลกของความเป็นจริง นอกจากนั้นแล้วเนื้อหาล้วนของวรรณคดีไทยยังมีต้นเค้ามาจากวรรณกรรมอินเดียอีกด้วย เช่น กากี มาจากชาดกเรื่อง "กาคาติชาดก" เวตาล มาจากเรื่อง "เวตาลปัญหาวิจคติ" ศกุนตลา ซึ่งเป็น อุปายขยานแทรกอยู่ในเรื่องมหาภารตะ เรียกว่า "ศกุนตลาโลปาขยาน" พระนลคำฉันท์ ก็มาจากอุปายขยานในมหาภารตะเช่นกันเรียกว่า "นโลปาขยาน" หรือแม้แต่รามเกียรติ์ ที่เป็นวรรณคดีเอกของไทยก็ยังมีเค้าโครงมาจากรามายณะของอินเดียเช่นกัน ซึ่งวรรณคดีที่กล่าวมาข้างต้นมีเนื้อเรื่องที่ชวนให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินควบคู่ไปกับการสั่งสอนศีลธรรมจรรยาอันดีและอาจจะมีการสอดแทรกความคิด

คติความเชื่อและค่านิยมแฝงอยู่ด้วย ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือคติความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับการลงโทษด้วยการสาปแช่ง เช่นในเรื่องลิลิตนารายณ์สิบปาง อิลราชคำฉันทรวมไปถึงมัทนะพาธา เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ทำการสาปนั้นส่วนมากมักจะเป็นผู้มีฤทธิ์ต่าง ๆ เช่นพวกเทพเทวาก็จะมีพระอิศวร พระนารายณ์ ส่วนฤๅษีนั้น ได้แก่ ฤๅษีทุรวัสส์ผู้ที่สาปให้นางศกุนตลาต้องพลัดพรากจากคนรัก ฤๅษีโคตมสาปนางกาลอัจนาให้กลายเป็นหินและสาปให้ลูกชาย 2 คน ที่เกิดแต่พระอาทิตย์ คือ พาลี และที่เกิดจากพระอินทร์ คือ สุคริพให้กลายเป็นลิง หรือนางอัปสรอรุวสีในเรื่องมหากาพย์ที่หลงรักอรชุน แต่อรชุนเห็นว่านางเป็นแม่ นางจึงโกรธมากจึงสาปให้อรชุนเป็นกะเทย เป็นต้น

แม้ว่าคำสาปที่กล่าวมาข้างต้นจะเกิดขึ้นในบริบทของงานเขียน แต่สภาพสังคมไทยในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมชนบท เราจะเห็นปรากฏการณ์ของการ "สบถสาบาน" การ "แช่งคำ" หรือแม้กระทั่งการใช้คำ "สาปส่ง" เพื่อทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอันเป็นไปเนื่องจากได้กระทำความผิดหรือละเมิดศีลธรรม จรรยา จาริต และกรอบประเพณีอันดีงามของสังคม ดังมีปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เช่น การสาปแช่งที่ปรากฏในจารึกหลักต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา จากการศึกษาในหัวข้อ "เขาสาปแช่งอันใดในจารึก" ของ นวพรรณ ภัทรมูล (2552) ยังพบว่า ในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยนั้นมีการสาปแช่งที่ปรากฏอยู่ด้วย เช่น จารึกปูนจืดขุนจืดซึ่งเป็นอักษรไทยสุโขทัย พ.ศ. 1935 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 17 - 22 มีเนื้อหาแช่งให้คนที่คิดคดไม่ซื่อสัตย์ให้ตกนรกและไม่ได้พบพระรัตนตรัยความว่า

"(1) ฝิผู้ใด ใครบ่ซื่อ (2) จ่งฝิผู้นี้หักก้านาวคอ อย่าเป็นพระยาเลิงเท่าเป็นเจ้าอยู่ยันทินตายตั้งวันทันตังเศียวเขียว เห็นอเวจีนรกตกอบายเวทนา เสวยมหาวีบากอย่าได้คาคได้พบพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์สักคาบ" (นวพรรณ ภัทรมูล, 2552 : 4)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำสาปแช่งนั้นเป็นภาษาระดับข้อความมีจุดประสงค์หลักในการสื่อสาร ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539 : 5-6) กล่าวถึงขอบเขตการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความว่าต้องศึกษา (1) การเริ่มต้นและการลงท้าย คือ การศึกษาว่าภาษาระดับข้อความแต่ละประเภทในภาษาไทยมีวิธีการเริ่มต้นการสื่อสารอย่างไรก่อนที่จะกล่าวถึงเนื้อหาต่อไปและมีวิธีใดในการลงท้ายเพื่อยุติการสื่อสาร (2) การแสดงหัวเรื่องและการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องหรือหัวเรื่องย่อย โดยการศึกษาว่าภาษาระดับข้อความแต่ละประเภทมีวิธีการแสดงหัวเรื่องอย่างไร หัวเรื่องที่กล่าวถึงนั้นปรากฏในส่วนใดของข้อความ รูปภาษาที่ใช้แสดงหัวเรื่องมีลักษณะอย่างไร และมีกลไก

การแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องอย่างไร (3) การแสดงเนื้อหาเก่า-ใหม่ โดยศึกษาว่าในการสื่อสารแต่ละประเภท ผู้สื่อสารใช้รูปภาพอย่างไรในการเสนอเนื้อหาเก่าและเนื้อหาใหม่ (4) การเชื่อมโยงความ คือการศึกษาว่าข้อความแต่ละประเภทมีกลไกทางภาษาที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคหรือระหว่างข้อความในลักษณะใดบ้าง โดยจะเน้นการเชื่อมโยงความประเภทการอ้างอิง ซึ่งเป็นการใช้รูปแทนกล่าวอ้างอิงถึงรูปหลักและการใช้คำเชื่อมเป็นหลัก และ (5) การซ้ำ โดยกล่าวถึงการซ้ำรูป การซ้ำความและการซ้ำโครงสร้าง

จากตัวอย่างคำสาปแข่งช้างต้นพบว่าโครงสร้างของคำสาปแข่งดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวหรือสั่งสอนให้คนมีความซื่อสัตย์ เกรงกลัวต่อผลกระทบที่เกิดจากการคิดคดทรยศต่อผู้มีคุณ หากจะวิเคราะห์โครงสร้างของคำสาปแข่งดังกล่าวก็จะพบว่าการเริ่มต้นและการลงท้าย กล่าวคือ ในการเริ่มต้นนั้นได้กล่าวถึงผู้รับสาร ในตำแหน่งที่ (1) ผิผู้ใดใครบ่ซื่อ เริ่มด้วยการให้ความหรือแสดงเงื่อนไขด้วยการใช้คำว่า "ผิ" ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 560) จัดให้เป็นคำสันธานมีความหมายว่า ถ้า, หาก, แม้น จากนั้นจึงกล่าวถึงบุคคลที่จะถูกสาปแข่งคือ "ผู้ใด , ใคร" ที่กระทำการภายใต้เงื่อนไขคือการ "บ่ซื่อ" อันหมายถึงการไม่ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งในทางศีลธรรมแล้วถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ก็จะต้องได้รับผลแห่งการกระทำความชั่วนั้น ส่วนในตำแหน่ง (2) นั้นคือการแสดงหัวเรื่องและการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องหรือหัวเรื่องย่อย ปรากฏในส่วนต่อจากการเริ่มต้นรูปภาพที่ใช้แสดงหัวเรื่องคือ "จูง" และ "อย่า" โดยกลไกการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องนั้นคือการหยิบยกเอาคำสาปแข่งในทางร้ายขึ้นมากล่าวเพื่อโน้มน้าวมิให้ผู้ใดกระทำการคิดคดทรยศต่อผู้มีพระคุณ เป็นต้น

นอกจากคำสาปแข่งจะมีโครงสร้างแล้ว จากการศึกษาของผู้วิจัยยังพบว่า คำสาปแข่งที่ปรากฏในวรรณคดีไทยนั้นมีสารัตถะของการสาป กล่าวคือ มีการแสดงมูลเหตุของการสาป กลวิธีการสาป ผลของการสาป เงื่อนไขในการพ้นจากคำสาป วิธีการหลุดพ้นจากคำสาปและปัจจัยของคำสาปที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉาก เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่นเรื่อง "รามเกียรติ์" วรรณคดีไทยที่ได้รับอิทธิพลในด้านเค้าโครงของเรื่องมาจากวรรณกรรมอินเดียคือ "รามายณะ" ซึ่งหลายต่อหลายตอนได้ปรากฏการสาปหรือคำสาปให้เห็นอย่างเด่นชัด เช่น ตอนพระนารายณ์สาปหนก ด้วยเหตุที่ว่าหนกถูกแก่นางาใจใช้นิ้วเพชรที่ได้รับพรจากพระอิศวรมาทำร้ายเหล่าเทวดาบนสวรรค์จนล้มตายเป็นจำนวนมาก ร้อนถึงพระนารายณ์ต้องเสด็จมาปราบด้วยการจำแลงเป็นนางฟ้าที่มีรูปโฉมงดงาม แต่พอนางทรรู้ว่าเป็นพระนารายณ์แปลงมาจึงได้ตัดพ้อกับ

พระนารายณ์ว่าเป็นมหาเทพผู้ทรงฤทธิ์และมีถึง 4 กร ส่วนตนเองนั้นเป็นเพียงแค่ยักษ์
ต่ำต้อยมีเพียง 2 มือ จึงไม่สามารถสู้กับพระนารายณ์ได้ ซึ่งเมื่อพระนารายณ์ได้ยิน
จึงออกโอษฐ์สาปไปว่า

"ชาตินี้มีมีแต่สองหัตถ์	จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
ให้ลิบเคียรลิบพัคตร์เกรียงไกร	เหาะเหินเดินได้ในอัมพร
มีมือยี่สิบซ้ายขวา	ถือคทาอาวุธธนูศร
จะเป็นมนุษย์แต่สองกร	ตามไปปราชูรอนชีวี ฯ"

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. 2549 : 53)

เมื่อสาปแล้ว พระนารายณ์ก็ได้สังหารนทกซึ่งในชาติต่อมาได้เกิดเป็นอสุรบุตรของ
ท้าวลัสเตียนเจ้ากรุงลงกากับนางรัชฎา ส่วนพระนารายณ์ก็ได้วตารไปเกิดเป็นมนุษย์ คือ
พระราม โอรสของท้าวทศรถกับนางเกาสุริยาแห่งเมือง อโยธยา และด้วยผลแห่งคำสาป
ของพระนารายณ์นั่นเองจึงทำให้เรื่องราวของการต่อสู้ขับเคี่ยวกันระหว่างมนุษย์ ลิง และยักษ์
ในเรื่องรามเกียรติ์เป็นไปด้วยความตื่นเต้นสนุกสนานน่าติดตาม

ส่วนเรื่อง "กนกนคร" พระนิพนธ์ในพระราชนัดดาองค์เอกกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ก็
ปรากฏว่ามีการสาปเช่นกัน กล่าวคือในตอนที่ยกยอภิมมิตรผู้เป็นใหญ่ในหมู่คนธรรพ์ได้ใช้
ให้นางอนุศยิณีผู้เป็นชายาไปยั่ววนเพื่อทำลายตบะของฤๅษีปาปะนาศน์ แต่นางอนุศยิณี
กระทำไม่สำเร็จ จึงถูกฤๅษีสาปว่า

ดูราเมียดัวตัวเอิบ	กำเร็บใจบาปหยาบใหญ่
อันเนตรนงรามทรมวย	จักได้รับผลบัดนี้
(1) นางยั่วโยคะละเมิด	(2) จงเกิดเป็นมานูสี
(1) กมลมิตรผู้พญาสามี	เห็นคือรู้ด้วยช่วยกัน
(2) จงมีกำเนิดมานูษ	ผ่องผุดเพี้ยลักษณ์รังสรรค์
สองมุ่งใจสมครรักกัน	ให้พลันเรศร้างห่างไป
รันทมกรรมกรรมทำงาน	ล้างตนในห้วงทุกข์ใหญ่
จนล้นบาปกรรมทำไว้	จึงให้สิ้นสาปหลาบาจำ ฯ

(พระราชนัดดาองค์เอกกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์. 2516 : 21-22)

หลังจากฟังคำสาปแล้ว ด้วยความกลัว พญากมลมิตรจึงสำนึกได้ในความผิด จึงพูด
อ้อนวอนขอให้พระฤๅษีช่วยผ่อนปรนคำสาปให้มีระยะเวลาที่แน่นอนและสามารถ
ปลดเปลื้องคำสาปและได้กลับมาครองรักกันดังเดิม ซึ่งฤๅษี ปาปะนาศน์ ก็ได้ประกาศิตไว้ว่า
ดังคำกลอนที่ว่า

เมื่อนั้น	ปาปะนาศน์บรรหารขานไข
ซึ่งเจ้าเนาเชษฐเห็นภัย	คิดใคร่คืนสองครองกัน
จักสมโดยหวังตั้งใจ	โดยนัยที่เราสาปสรร
(5) เมื่อใดได้ทลงจ้วงพิน	(4) จวบจำห้าพันกันลง
เมื่อนั้นกำหนดปลดบาป	สิ้นสาปไปคลาตามาดม
กล่าวพลางดาบสพรตยง	เธอสำรวจองค์ต่อไป
เมื่อนั้น	กมลมิตรจิตสิ้นหวนไหว
พิศเนตรนงรามทรามวัย	อรไทยพิศหน้าสามี
นางใคร่จำพักตร์ภรรดา	เธอใคร่จำหน้ามารศรี
(3) จักพรากจากพลันทันที	สองมีใจเศร้าเปล่าทรวงฯ
ตกจากปากฟ้ามาดิน	พลัดถิ่นอาศัยในสรวง
ฟังหลาบบาปเพื่อเหลือตวง	ผาหลวงสูงใหญ่ไปปาน
(6) นางเข้าสู่ครุภรณ์หิษี	พระนาธิบดีไศศานต์
ทรงนามชัยทัตถุบาล	ตระการเรีรตองค์ทรงยศ
ครองอินทிரาลัยไกรเกรียง	สำเนียงกฤษาปรากฏ
ปราศปิจจามิตรคิดคด	ยงยศเยงสิ้นดินดอน ฯ
กมลมิตรสู่ครุภรณ์หิษี	พระนราธิบดีชาญศร
ทรงนามธรรมราชภูธร	เธอครองนครอลงกา
ไพร่เข็ดนามขามยศ	ปรากฏเดชเดื่องเลื่องหล้า
สำราญบานใจไพร่ฟ้า	ทั่วหน้าสุขเกษมเปรมปรี

(พระราชนิพนธ์เรื่องกรณีนพพิทยาลงกรณ. 2516 : 22-23)

จากคำสาปข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากเราพิจารณาพิจารณาคำสาปให้อ່องแท้ ก็จะมี
องค์ความรู้ที่น่าสนใจอันเกี่ยวข้องกับคำสาปในมิติต่าง ๆ อาทิ

ข้อความหมายเลข (1) จะพบมิติที่เป็นมูลเหตุแห่งการسابก็คือ นางอนุศุณิได้ไปยั่วฤๅษีในขณะที่กำลังบำเพ็ญเพียรอยู่ ทำให้ฤๅษีโกรธ

ส่วนข้อความในหมายเลข (2) คือมิติที่แสดงวิธีการساب คือฤๅษีได้سابให้ทั้งสองไปเกิดเป็นมนุษย์ที่ทรงรูปโฉมงดงาม ให้ทั้งสองนั้นรักกันแต่มีอาจจะอยู่ร่วมกันได้ ต้องพลัดพรากกันไปจนกว่าจะหมดสิ้นบาปกรรมที่กระทำไว้

ในข้อความหมายเลข (3) คือมิติที่แสดงผลของการسابว่า หลังจากที่ได้ออกปากسابไปแล้วนั้น ผลของการسابเป็นอย่างไร ซึ่งในบทร้อยกรองที่ยกตัวอย่างมานั้นแสดงให้เห็นผลของคำسابคือการที่พญากมลมิตรและนางอนุศุณิต้องพลัดพรากจากกันทันที โดยต่างฝ่ายต่างต้องลงมาเกิดในโลกมนุษย์ในบัดเดี๋ยวนั้นเอง

ในข้อความหมายเลข (4) นั้นแสดงมิติที่เป็นเงื่อนไขในการพ้นจากคำساب ซึ่งก็คือทั้งสองจะต้องฆ่ากันให้ตายเสียก่อน ซึ่งวิธีการฆ่ากันนั้นก็คือข้อความหมายเลข (5) อันเป็นมิติที่แสดง วิธีการพ้นจากคำساب คือต้องใช้อาวุธที่มีคมทะลวงจ้วงฟันกันก่อนจึงจะหลุดพ้นจากคำسابได้ในที่สุด ส่วนข้อความในหมายเลข (6) นั้นแสดงมิติด้านปัจจัยของคำسابที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉาก เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างคำسابแข่งในวรรณคดีไทย
2. เพื่อค้นหามิติแห่งสารัตถะที่ปรากฏในคำسابแข่งในวรรณคดีไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. คำسابแข่งที่มีขนาดของโครงสร้างแตกต่างกัน น่าจะมีกลวิธีการประกอบสร้างของคำและลักษณะทางภาษาทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันออกไป
2. สารัตถะของคำسابแข่ง ประกอบด้วยวิธีของคำسابและธรรมชาติของสรรพสิ่ง น่าจะมีนัยสำคัญและส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉาก อันเป็นส่วนสำคัญในการขยายเค้าโครงของเรื่องและสามารถกำหนดทิศทางของโครงเรื่องได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีในการวิจัยเรื่องคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แล้วนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณานวเคราะห์ (Descriptive Analysis) ที่มีค่าสถิติในลักษณะการแจกแจงความถี่ (frequencies) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ประกอบการเสนอผลการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่องคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ผู้วิจัยได้ใช้ตัวบทคำสาปแช่งที่อยู่ในผลงานวรรณกรรมตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจำนวน 8 เรื่อง ผู้วิจัยได้คัดแยกข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ อันได้แก่ บทสาปแช่งที่ปรากฏในวรรณคดีได้ทั้งหมดจำนวน 43 บท ดังแสดงไว้ใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อวรรณคดีไทยที่มีบทสาปแช่งในเรื่อง

ที่	รายชื่อวรรณคดีที่มีบทสาป	ผู้แต่ง	ยุคสมัย	จำนวนบทสาปที่พบ	ร้อยละ
1	ลิลิตโองการแช่งน้ำ	ไม่ปรากฏผู้แต่ง	อยุธยา	4	9.30
2	บทละครเรื่องรามเกียรติ์	รัชกาลที่ 1	รัตนโกสินทร์	20	46.51
3	พระชนคล้านท์	พระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ	รัตนโกสินทร์	2	4.65
4	กนกนคร	พระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ	รัตนโกสินทร์	2	4.65
5	ลิลิตนารายณ์สิบปาง	รัชกาลที่ 6	รัตนโกสินทร์	8	18.60
6	มัทนะพาธา	รัชกาลที่ 6	รัตนโกสินทร์	3	6.98
7	เฉลิมไตรภพ	พระยาราชภักดี (ช่วง)	รัตนโกสินทร์	3	6.98
8	จันทะโครบ	ไม่ปรากฏผู้แต่ง	รัตนโกสินทร์	1	2.33
รวม				43	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้มี 2 ชนิด คือ แบบบันทึกข้อมูลคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยและแบบบันทึกการวิเคราะห์คำสาปแช่งในวรรณคดีไทย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ อ่านวรรณคดีไทยที่ปรากฏบทสาปแช่งจำนวน 8 เรื่องอย่างละเอียด คัดตัวบทที่เป็นคำสาปทั้งหมด ได้คำสาปแช่ง จำนวน 43 บท เป็นคำสาปขนาดสั้น จำนวน 12 บท

และคำสาปขนาดยาว 31 บท แล้วนำคำสาปแต่ละบทมาบันทึกข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลที่ได้สร้างไว้แล้ว โดยบันทึกข้อมูลลงในเครื่องมือเก็บข้อมูลที่เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมไมโครซอฟต์ เวิร์ด 2003 (Microsoft word 2003) หลังจากที่ได้จัดระบบข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ แล้วอธิบายด้วยกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive statistics) โดยใช้สถิติแบบร้อยละประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น คือ

1. การประกอบสร้างคำสาปแข่งในวรรณคดีไทย จำนวน 43 บทนั้นมีอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ การเปิดเรื่องหรือการเริ่มเรื่องนั้นพบว่า การเริ่มเรื่องของบทสาปแข่งจะนิยมเริ่มเรื่องด้วยการใช้บทสนทนามากที่สุด รองลงมาคือการเริ่มเรื่องโดยการบรรยายความเป็นไปต่าง ๆ ภายในเรื่อง และการเริ่มเรื่องด้วยการแสดงนาฏการหรือการกระทำของตัวละครเป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนการดำเนินเรื่องนั้นพบว่าผู้แต่งนิยมใช้วิธีการดำเนินเรื่องในบทสาปแข่งตามลำดับเวลามากที่สุด ส่วนที่น้อยที่สุดนั้นใช้วิธีการดำเนินเรื่องตามสถานที่ที่เกิดเหตุ และประการสุดท้ายคือการปิดเรื่องพบว่าทุกบทสาปแข่งล้วนจบเรื่องแบบธรรมดา คือเป็นไปตามความคาดหมายของผู้อ่าน ซึ่งการจบเรื่องแบบธรรมดานี้เป็นไปตามแบบขนบนิยมของผู้แต่งในสมัยก่อนที่นิยมปฏิบัติกันมานานนั่นเอง

ในด้านกลวิธีการประกอบสร้างคำสาปแข่งในวรรณคดีไทยนั้นได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบคำ ระบบข้อความ การจำแนกหมวดคำ ชนิดและโครงสร้างของวลี มาวิเคราะห์ใน 3 ประเด็น คือ 1) ชนิดของคำหลักที่ปรากฏในบทสาปแข่งในวรรณคดีไทย พบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยาและคำวิเศษณ์ ซึ่งคำทั้ง 3 ชนิดนี้จัดเป็นคำหลักที่ใช้ประกอบบทสาปแข่ง 2) หน้าที่ของคำที่ใช้ประกอบสร้างคำสาปพบว่า คำที่ใช้ประกอบสร้างคำสาปแข่งมีหน้าที่สำคัญในแต่ละบทสาปแข่ง 2 ประการคือ เป็นคำที่ช่วยแสดงความหมายของกริยาหรือประโยคนั้นให้ชัดเจนขึ้น เช่นคำว่า ให้ อย่า อย่าได้ จง ของจงไป เป็นต้น อีกหน้าที่หนึ่งของคำหลักที่ใช้ประกอบสร้างคำสาปแข่งคือ ทำหน้าที่สื่อความหมายว่าตัวละครมีการกระทำ มีอาการหรืออยู่ในสภาพเช่นไร และ 3) คำหรือกลุ่มคำที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่ใช้ประกอบสร้างคำสาป ซึ่งคำหรือกลุ่มคำนี้มีลักษณะการปรากฏ 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกปรากฏอยู่ท้ายคำหลักที่ใช้ประกอบสร้างคำสาปแข่ง

โดยพบว่ามีมากที่สุด และลักษณะสุดท้ายคือปรากฏอยู่ทั้งก่อนหน้าและหลังคำหลักที่ใช้ประกอบสร้างการสาปแช่ง

ด้านการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาพบว่าในบทสาปแช่งนั้นจะประกอบไปด้วยลักษณะ 4 ประการดังนี้

1) การเริ่มต้นและการลงท้าย ซึ่งการเริ่มต้นนั้นพบมากที่สุดคือการกล่าวถึงชื่อตัวละครหรือผู้แสดงหรือสมานนามของตัวละครในทันทีที่เริ่มบทสาปแช่ง รองลงมาคือการเริ่มต้นโดยการใช้ลีแสดงสถานที่แล้วกล่าวถึงตัวละครและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และอันดับสุดท้ายคือการเริ่มต้นโดยการใช้ลีแสดงเวลาแล้วค่อยกล่าวถึงตัวละครและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนการลงท้ายนั้นพบว่า การลงท้ายด้วยวิธีแสดงตอนจบของเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นได้รับความนิยมมากที่สุด รองลงมาคือการลงท้ายแบบแสดงบทสรุปของเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือการขมวดปมของเรื่องทำนองว่าเมื่อสิ่งเลวร้ายทั้งหลายได้ผ่านพ้นไปแล้ว ตัวละครที่เหลือหรือสถานการณ์ต่อไปจากนี้ก็จะเป็นแต่ความสุข

2) การแสดงหัวเรื่องและการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องนั้นพบว่า ในการแสดงหัวเรื่องในคำสาปแช่งจะปรากฏอยู่ส่วนต้นของข้อความมากที่สุด รองลงมาจะปรากฏอยู่ท้ายข้อความ และน้อยที่สุดคือปรากฏอยู่กลางข้อความ ส่วนการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องนั้น พบมากที่สุดคือการเปลี่ยนตัวละครหรือผู้พูดในเรื่องโดยใช้นามวลี รองลงมาคือแสดงการเปลี่ยนเวลาโดยใช้ลักษณะภาษาที่แสดงเวลาเป็นเครื่องหมาย และน้อยที่สุดคือแสดงการเปลี่ยนสถานที่โดยใช้ลีแสดงสถานที่เป็นเครื่องแสดง และเป็นที่น่าสังเกตว่าในวรรณคดีเรื่องลิลิตโองการแช่งน้ำนั้นไม่สามารถนำมาหาค่าเฉลี่ยของการแสดงหัวเรื่องและการเปลี่ยนหัวเรื่องหรือหัวเรื่องย่อยได้ เนื่องจากไม่ปรากฏบทสนทนาในวรรณคดีเรื่องดังกล่าว

3) การเชื่อมโยงความในบทสาปแช่งนั้นพบว่า มีการใช้รูปภาษาในการอ้างถึงหน่วยนามมากที่สุด นอกจากนั้นยังมีการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ 2 ประเภทคือความสัมพันธ์แบบคล้ายตามและความสัมพันธ์แบบแสดงผล

4) การซ้ำนั้นพบว่าการซ้ำที่มากที่สุดคือการซ้ำความ รองลงมาคือการซ้ำโครงสร้าง ส่วนที่น้อยที่สุดคือการซ้ำรูป นอกจากนี้ยังพบบทสาปแช่งจำนวน 15 บทสาป ที่ไม่ปรากฏว่ามีกรซ้ำแต่อย่างใด

2. มิติแห่งสารัตถะของคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย จากการศึกษาวิถีของการสาปแช่งในวรรณคดีไทยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า คำสาปแช่งในวรรณคดีนั้น มีสารัตถะของคำสาปแช่งอยู่หลากหลายประเด็น กล่าวคือ มูลเหตุหรือสาเหตุ

ในการสาปแช่ง กลวิธีการสาปแช่ง ผลของการสาปแช่ง เจื่อนไขในการพ้นจากคำสาปแช่ง วิธีการพ้นจากคำสาปแช่งและปัจจัยของคำสาปแช่งที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง นอกจากนี้ได้รับรู้ถึงวิถีของคำสาปแช่งแล้ว ยังพบองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของสรรพสิ่ง ปราภฏร่วมอยู่ด้วย สามารถจำแนกได้ 2 ประเด็นคือ 1) ระบบความคิดและจิตวิญญาณ ประกอบไปด้วยมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองและอำนาจ ระบบความเชื่อของศาสนาหรือลัทธิและพิธีกรรม อารมณ์และความรู้สึก และ 2) ประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะเหนือโลก เหนือธรรมชาติ หรือมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ยากต่อการอธิบาย พบเห็นหรือสัมผัสได้ จัดเป็นสถานะสุดวิสัยที่มนุษย์จะค้นหาหรือพิสูจน์ให้ได้ชัดเจนว่ามีอยู่จริงหรือไม่ อาทิ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูผภูมิจิต ทยเวทเทวะและอมมนุษย์ ตลอดจนบรรดาฤๅษีผู้มีฤทธิ์ สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นเหล่านี้ยากยิ่งนักที่จะพบพานหรือจับต้องสัมผัสได้ จัดเป็นสถานะที่อยู่เหนือวิสัยสุดที่มนุษย์จะค้นหาหรือพิสูจน์ทราบในโลกของความเป็นจริง แต่หากเป็นโลกของจินตนาการ โดยเฉพาะโลกของวรรณคดีวรรณกรรม สิ่งที่อยู่เหนือการพิสูจน์ที่ว่า มานักลับมีตัวตนและบทบาทที่โดดเด่นชัดเจน การที่จะสามารถรับรู้และสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ได้นั้น จะต้องใช้จิตใจที่ละเอียดอ่อนผนวกกับจินตนาการอันพิสุทธิ์ไพศาลกว้างไกลไม่รู้จบ เป็นสื่อสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์คำสาปแช่งในวรรณคดีไทยใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ต่อไปนี้

1.1. แนวคิดที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างด้านเนื้อหาของคำสาปแช่ง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของไพโรจน์ บุญประกอบ (2539: 53-76) แนวคิดด้วยกลวิธีการแต่งเรื่องเล่า ของ สุกัญญา สุขฉายา (2557 : 183-209) และแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของวาทกรรมของ กัลยา กุลสุวรรณ (2553: 81) เมื่อผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาหลอมรวมแล้วจึงได้แนวทางในการวิเคราะห์ทางโครงสร้างของการเล่าเรื่องว่ามีอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องและการปิดเรื่อง ทำให้งานวิจัยนี้มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นแนวในการศึกษาวิเคราะห์ เช่น ผลการศึกษาของจิรัชพร อาदनารี (2551)

กัลยา กุลสุวรรณ (2553) วิจิตตรี ธรรมรักษ์ (2554) กฤติมา จรรยาเพศ (2554) นิยะดา สาริกภูติ (2524) สายวรุณ น้อยนิมิต (2542) และพรทิพย์ วนรัฐกุล (2536)

1.2 แนวคิดที่ใช้ศึกษากลวิธีการประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ประเด็นนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจำแนกหมวดคำ ชนิดและโครงสร้างของวลีของวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2543 : 49-94) แนวคิดระบบไวยากรณ์ไทยของนworรณ พันธุมธธา (2549 : 3-144) แนวคิดการใช้คำและกลุ่มคำเพื่อการสื่อสารของ วรวรรธน์ ศรียากย์ (2557: 2-1-2-21) และแนวคิดการพิจารณาลักษณะภาษาที่ปรากฏในภาษาเรื่องเล่าของ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539 : 297-334) ทำให้ผู้วิจัยได้นำไปปรับประยุกต์เป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย โดยมีประเด็นการวิเคราะห์คำ ชนิด และหน้าที่ของคำ โดยพบว่า คำไวยากรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารนั้นมี 11 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำช่วยกริยา คำวิเศษณ์ คำที่เกี่ยวกับจำนวน คำบอกกำหนด คำบุพบท คำเชื่อม คำลงท้าย และคำปฏิเสธ จากการวิเคราะห์ชนิดของคำในบทสาปแช่งในวรรณคดีนั้นพบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยาและคำวิเศษณ์ ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยตามแนวคิดการพิจารณา ลักษณะภาษาที่ปรากฏในภาษาเรื่องเล่าของ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539 : 297-334) นั้นทำให้ได้แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การเริ่มต้นและการลงท้าย, การแสดงหัวเรื่อง และการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่อง, การเชื่อมโยงความ และการซ้ำ ทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ นิตยสุตา อภินันทาภรณ์ (2534) นันทิกานต์ ศิลปะศร (2542) รุ่งรัตน์ พรรัตน์กำจาย (2544) และ เนาวนิจ สิริผาติวิรัตน์ (2544)

2. ความสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ คำสาปแช่งที่มีขนาดของโครงสร้างแตกต่างกัน จะมีกลวิธีการประกอบสร้างของคำสาปแตกต่างกันออกไป และสารัตถะของคำสาปแช่ง ได้แก่ มูลเหตุแห่งการสาปแช่ง กลวิธีการสาปแช่ง ผลของการสาปแช่งเงื่อนไขในการพ้นจากคำสาปแช่ง วิธีการพ้นจากคำสาปแช่ง ทั้งหมดทั้งมวลนั้นย่อมส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละครและฉาก อันเป็นส่วนสำคัญในการขยายเค้าโครงของเรื่องและสามารถกำหนดทิศทางของโครงเรื่องได้

ผลการวิจัยที่ปรากฏนั้นพบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประเด็นเป็นส่วนใหญ่ แต่ส่วนน้อยคือในประเด็นที่ 2 คือด้านสารัตถะของคำสาป โดยเฉพาะที่กล่าวว่าส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่องนั้นมีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย กล่าวคือ มีคำสาปแช่งบางตอน

ที่ไม่มีผลต่อโครงเรื่องเนื่องจากเป็นตอนหนึ่งในเรื่องเท่านั้น และตอนนี้ก็ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับตอนอื่น ๆ และบางตอนก็เป็นเพียงเกร็ดที่แทรกอยู่ในเรื่อง หากแม้ว่าไม่มีบทสาปแช่งในตอนนี้ เรื่องก็ยังคงสามารถดำเนินต่อไปได้จนจบ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย เป็นการศึกษาวิจัยคำสาปแช่งที่ปรากฏอยู่ในเอกสารวรรณคดีลายลักษณ์ โดยเริ่มจากวรรณคดีเรื่องแรกที่ปรากฏคำสาปหรือการสาปแช่ง นั่นคือลิลิตโองการแช่งน้ำ วรรณคดีสมัยอยุธยา จากนั้นก็ได้ศึกษามาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในห้วงเวลาสมัยรัชกาลที่ 6 อันเป็นยุคที่วรรณคดีสโมสรยุติบทบาทลงจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้วิถีชีวิตของตัวละครที่อยู่ในวรรณคดีไทยมากมาย ทั้งที่เป็นตัวละครผู้สาปแช่งและตัวละครผู้ถูกสาปแช่ง กล่าวสำหรับตัวละครที่ถูกสาปแช่งนั้น สามารถนำเอาชีวประวัติ แนวความคิด ตลอดจนพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุแห่งการถูกสาปแช่งมาศึกษาเป็นอุทาหรณ์ หรือคติเตือนใจสำหรับกระตุ้นเตือนให้เด็กนักเรียน เยาวชน ตลอดจนนิสิตนักศึกษาให้พึงระวังสังวรตนเองว่าควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมและศีลธรรมประจำใจ ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยพบว่าตัวละครที่ถูกสาปแช่งเกือบทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นผู้ประพฤติผิดศีลธรรม จาริตประเพณี และค่านิยมอันดีงามของสังคมแทบทั้งสิ้น ซึ่งหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมบ่มนิสัย เช่น ผู้ปกครองและครูจะนำเอาเรื่องราวของตัวละครผู้ถูกสาปแช่งเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนตัวอย่างให้บุตรหลานหรือลูกศิษย์ได้เรียนรู้ ก็อาจจะทำให้คนเหล่านั้นเกิดหิริโอตตัปปะ หรือละอายที่จะกระทำการในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร อันอาจจะส่งผลร้ายให้เกิดขึ้นแก่ตนได้ในภายหลัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 วรรณคดีคือเรื่องแต่งที่มีมาแต่ยุคโบราณ งานประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดีได้หมดลงเมื่อไม่มีวรรณคดีสโมสร ดังนั้นการศึกษาคำสาปแช่งในวรรณกรรมหลังยุควรรณคดีสโมสรจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถต่อยอดงานวิจัยที่มุ่งจะศึกษาคำสาปแช่งได้ โดยเฉพาะคำสาปแช่งที่ปรากฏในวรรณกรรมร้อยแก้วสมัยใหม่ประเภทต่าง ๆ ที่แพร่หลายในยุคปัจจุบัน เช่นเรื่องสั้น บทละครและนวนิยาย

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบริบทของการسابแข่งที่ปรากฏระหว่างวรรณคดีหรือวรรณกรรมของชาติตะวันออกและตะวันตก เพื่อเปรียบเทียบว่ามีบริบทในการسابเหมือนหรือแตกต่างกันเช่นไร

2.3 ควรมีการศึกษาคำسابแข่งในลักษณะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่พบเห็นตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในชุมชนเมือง ชนบท หรือตามสถานที่ต่าง ๆ ว่ามีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ มโนทัศน์และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา กุลสุวรรณ. (2553). *วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิรภัทร อาณาณาร. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการเล่าเรื่องในวรรณกรรมมโหสถชาดกกับวรรณกรรมร้อยกรองเรื่องพระมโหสถสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2539). *การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพวรรณ ภัทรมูล. (2552). *เขาสาบแข่งอันใดในจารึก*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2557, จาก http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/articles_detail.php?id=9803
- นพวรรณ พันธุ์เมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิกานต์ ศิลปะศร. (2542). *การเชื่อมโยงความในรายการสารคดีไทยและสารคดีแปลทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธยัสดา อภินันทาภรณ์. (2534). *ภาษาระดับข้อความด้านลักษณะการเชื่อมโยงความในรายงานข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิยดา สาริกภูติ. (2524). *ปัญญาสชาดก: ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรองของไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ด., กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวนิจ สิริผาติวิรัตน์. (2544). *ภาษาชักจูงในโฆษณาทางโทรทัศน์ การศึกษาภาษาระดับข้อความตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พรทิพย์ วนรัฐกาล. (2536). **การวิเคราะห์วรรณกรรมศาสนาเรื่องกายนคร ฉบับจังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2549). **รามเกียรติ์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.
- กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, พระราชวงศ์เธอ. (2516). **กนกนคร**. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.
- ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2539). **การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่องสั้น-นวนิยาย**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- รุ่งรัตน์ พรรัตน์กำจาย. (2544). **การแสดงหัวเรื่องในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รวรรธน์ ศรียาภัย. (2557). **หลักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร**. เอกสารการเรียนรู้ รายวิชา 001201 หน่วยที่ 1-4 ทักษะภาษาไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2543). **โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สายารุณ น้อยนิมิต. (2542). **อรรถกถาชาดก: การศึกษาในฐานวรรณคดีคำสอนของไทยและความสัมพันธ์กับวรรณคดีคำสอนเรื่องอื่น**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุธงษา. (2557). **วรรณคดีนิทานไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.